

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยในการวิจัยในครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และใช้เทคนิคเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพหลายวิธี เนื่องจากเป็นวิธีการทำให้เข้าใจสภาพการณ์การรับรู้สารสนเทศของประชาชนได้อย่างลึกซึ้ง และทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ปรากฏได้อย่างละเอียดและรอบด้านจากแหล่งข้อมูลหลายประเภทในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาตรวจสอบ สรุป และตีความหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส การศึกษาเอกสาร และการจัดทำแผนที่การกระจายตัวของแหล่งสารสนเทศ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์นี้มีหลักการที่สำคัญ คือ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นกว้าง ๆ ไว้สำหรับการเริ่มต้นการสนทนา และให้อิสระแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในการตอบคำถามตามได้ตามต้องการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงตามทัศนะของผู้ถูกสัมภาษณ์ทีละน้อยโดยไม่ใช้การชี้นำของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งมีข้อดี คือ มีการโต้ตอบกันและเปิดโอกาสให้แสดงทัศนะต่อประเด็นที่ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันได้ทันที และได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและมีจำนวนมาก (จันทิมา เขียวแก้ว 2545: 294) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ

1.1.1 ประชาชนที่อาศัยนอกพื้นที่ทำการศึกษา ที่มีสถานะภาพที่แตกต่างกัน จำนวน 3 คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และญาติของผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่มารับบริการที่โรงพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกรอบคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (focus group interviewing) ซึ่งต่อไปในรายงานการวิจัยนี้เรียกว่า การสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส (focus group interview)

ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเกี่ยวกับ อาการ ความรุนแรง ความเสี่ยงต่อการป่วย สาเหตุ การป้องกันโรค และแหล่งความรู้ หรือแหล่งสารสนเทศให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1.1.2 เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย (จนท.สอ.) โดยทำการสัมภาษณ์ จนท.สอ. ที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัยที่รับผิดชอบหมู่บ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้จำนวน 3 คน โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบบทบาทของ จนท.สอ. ในฐานะที่เป็นแหล่งสารสนเทศที่ประชาชนให้ความสำคัญและให้ความเชื่อถือมากที่สุด และเป็นการสอบทานข้อมูลแบบสามมิติ (triangulation) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มแบบโฟกัส (จันทิมา เขียวแก้ว 2545: 308)

ประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่ บทบาทของ จนท.สอ. และบทบาทของ อสม. ในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก แหล่งสารสนเทศที่ได้รับการสนับสนุน และการกระจายแหล่งสารสนเทศ

1.2 การสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส (focus group interview) วิธีนี้ใช้เก็บข้อมูล

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ทำการศึกษาจำนวน 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 8-9 คน ใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ครั้งละประมาณ 45 นาที เหตุผลที่เลือกใช้วิธีนี้เนื่องจากเป็นกระบวนการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ได้ข้อมูลอย่างมีคุณภาพและมีความหลากหลายและครบถ้วนมากขึ้น เพราะมีกระบวนการที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาเปิดเผยข้อมูลทั้งในด้านความคิด ประสบการณ์ ทักษะ ในแต่ละประเด็นที่อภิปรายมากขึ้น และทำให้ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ถึงเหตุผล แนวคิด ความรู้สึก หรือทักษะของผู้ร่วมกลุ่มแต่ละคนจากประเด็นหัวข้ออภิปราย ทั้งในด้านที่เหมือนและแตกต่างกันโดยไม่จำเป็นจะต้องมีความรู้ในประเด็นอภิปราย (Morgan 1998 : 9-12)

กรอบคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มาจากผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มประชาชนที่อาศัยนอกพื้นที่ทำการศึกษา มีประเด็นหลักคือ การรับรู้สารสนเทศเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1.3 การศึกษาเอกสาร (review of documents) เหตุผลที่ผู้วิจัยใช้วิธีนี้เนื่องจาก

การศึกษาเอกสารเป็นวิธีการเก็บข้อมูลทางอ้อมจากเอกสารที่สำคัญ (unobtrusive method) ที่ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา และมีข้อดี คือ การเก็บข้อมูลไม่ต้องรบกวนกับตัวบุคคล ผู้วิจัยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับผูถูกวิจัย และโดยทั่วไปผูถูกวิจัยไม่มีโอกาสที่จะรับรู้ถึงข้อมูลดังกล่าว (จันทิมา เขียวแก้ว 2545: 298)

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเอกสารโครงการ 4 ประสานด้านภัยโรคไข้เลือดออกในส่วนเกี่ยวกับบทบาทของ จนท.สอ. และ อสม. ในการป้องกันโรค เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์บทบาทของแหล่งสารสนเทศ (จนท.สอ. และ อสม.) ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

1.4 การจัดทำแผนที่การกระจายตัวของแหล่งสารสนเทศ การจัดทำแผนที่แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของแหล่งสารสนเทศและช่องทางในการกระจายสารสนเทศในหมู่บ้าน เพื่อช่วยทำให้การนำเสนอผลการวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น วิธีการจัดทำแผนที่โดยการสัมภาษณ์ จนท.สอ. และผู้ทำการวิจัยออกสำรวจพื้นที่จริง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตอำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

2.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนซึ่งประกอบด้วย บุคคลทั่วไป และบุคคลผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมในตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ปีขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 21,513 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล คือ 1) ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่นที่ไม่ใช่หมู่บ้านที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส จำนวน 3 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยวิธีเจาะจงให้มีลักษณะที่คล้ายกันกับกลุ่มที่จะทำการสัมภาษณ์แบบโฟกัส 2) จนท.สอ. ที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัยที่รับผิดชอบหมู่บ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษา (หมู่บ้านที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส) จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่ม

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ผ่านการจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ หมู่บ้านเสี่ยงสูง หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง และหมู่บ้านเสี่ยงต่ำ โดยคัดกรองให้เหลือกลุ่มละ 1 หมู่บ้านจำนวนหมู่บ้านละ 10 คน รวม 30 คน ซึ่งต่อไปในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ผู้ร่วมวิจัย”

2.2.3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกโดยวิธีเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1) การจัดกลุ่มหมู่บ้าน ใช้การเกิดโรค (มีผู้ป่วย) และการระบาดของโรคใน พ.ศ. 2546 และ ค่า H.I. เฉลี่ยทั้งปีเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ดังนี้

(1) หมู่บ้านเสี่ยงสูง คือ หมู่บ้านที่มีการเกิดโรคและการระบาดของโรคใน พ.ศ.2546 และมีค่า H.I. เฉลี่ยตลอดทั้งปีมากกว่า 10

(2) หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง คือ หมู่บ้านที่มีการเกิดโรคในปี พ.ศ.2546 แต่ไม่มีการระบาดต่อเนื่อง และมีค่า H.I. เฉลี่ยทั้งปีอยู่ระหว่าง 1-10

(3) หมู่บ้านเสี่ยงต่ำ คือ หมู่บ้านที่ไม่มีการเกิดโรค หรือมีค่า H.I. เฉลี่ยทั้งปี พ.ศ. 2546 น้อยกว่า 1

2) การคัดกรองหมู่บ้านในแต่ละกลุ่มให้เหลือ 1 หมู่บ้าน ใช้อัตราการป่วย และค่า H.I. เฉลี่ยตลอดทั้งปีเป็นเกณฑ์ดังนี้

(1) กลุ่มหมู่บ้านเสี่ยงสูง เลือกหมู่บ้านที่มีอัตราการป่วยสูงสุด และในกรณีมีหมู่บ้านที่มีอัตราการป่วยใกล้เคียงกัน ให้เลือกหมู่บ้านที่มีค่า H.I. เฉลี่ยตลอดทั้งปีสูงสุด

(2) กลุ่มหมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง ใช้วิธีการคัดเลือกเช่นเดียวกันกับข้อ (1)

(3) กลุ่มหมู่บ้านเสี่ยงต่ำ เลือกหมู่บ้านที่มีค่า H.I. เฉลี่ยทั้งปีน้อยที่สุด

3) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส ออกแบบการคัดเลือกกลุ่มเป็นแบบ Multiple-Category Design (KRUEGER and CASEY 2000: 31) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งกลุ่มเป็นจำนวนหมู่บ้านละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คนใช้เกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

(1) หมู่บ้านเสี่ยงสูง เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก

(2) หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนเป็นเด็กอายุระหว่างแรกเกิด ถึง 14 ปี อาศัยอยู่ด้วย ทั้งที่เคยป่วยและไม่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก

(3) หมู่บ้านเสี่ยงต่ำ เป็นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ที่มิสภาพเป็นผู้นำทางสังคม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ ประชาชนทั่วไป

ตารางที่ 3.1 การออกแบบกลุ่มแบบ Multiple-Category Design เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส

ประเภทหมู่บ้าน	ประเภทกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม (O =1 กลุ่ม)
หมู่บ้านเสี่ยงสูง	กลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก	O
หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง	กลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนมีอายุระหว่างแรกเกิด ถึง 14 ปี ทั้งที่เคยป่วยและไม่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก	O
หมู่บ้านเสี่ยงต่ำ	กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำทางสังคม และประชาชนทั่วไป	O

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

3.1 **แบบสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส** แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและเป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้สารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ (ภาคผนวก ก)

3.2 **แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล** แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างปลายเปิด ใช้สัมภาษณ์ จนท.สอ. ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านที่ทำการศึกษา และส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ แหล่งสารสนเทศ และการกระจายสื่อสารสนเทศ (ภาคผนวก ข)

3.3 **แบบวิเคราะห์เนื้อหา** ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์รายบุคคล และการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส (ภาคผนวก ค)

3.4 **แบบบันทึกในการสัมภาษณ์รายบุคคล** ได้แก่ แบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์ เทปเสียง

3.5 **แบบบันทึกในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส** ได้แก่ แบบบันทึกช่วยจำของผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มและผู้ช่วย แบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์ เทปเสียง

3.6 **แบบแจกแจงข้อมูล** ใช้ในการแจกแจงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และแจกแจงความสำคัญของคำที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์รายบุคคล และสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเนื้อหาทฤษฎี เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษา การใช้ภาษา และความตรงของเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 นำไปทดลองสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาปรับปรุงแก้ไขและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่าง

5. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล มีสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดพื้นที่ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ดังนี้

5.1.1 กำหนดพื้นที่ที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะลึกรายบุคคล การกำหนดพื้นที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ประชาชนในช่วงเดือน มกราคม 2547 โดยวิธีเลือกหมู่บ้านแบบเจาะจงที่ไม่ใช่หมู่บ้านที่ทำการศึกษา แต่อยู่ในพื้นที่อำเภอเสลภูมิ คือ บ้านท่าม่วง หมู่ที่ 1 ตำบลท่าม่วง บ้านหนองฟ้า หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์ทอง และคุ้มโรงพยาบาล หมู่ที่ 7 ตำบลขวัญเมือง

5.1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำหนังสือ ถึง จนท.สอ. ที่รับผิดชอบหมู่บ้านที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อขอความร่วมมือให้แจ้งกลุ่มตัวอย่างทราบถึง วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์รายบุคคล
- 2) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยผู้วิจัย ในพื้นที่จำนวน 3 หมู่บ้าน ดังนี้
 - วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2547 สัมภาษณ์ประชาชนที่เคยพาบุตรหลานเข้ารับการรักษาพยาบาลด้วยโรคไข้เลือดออกที่โรงพยาบาลในรอบปีที่ผ่านมา ที่คุ้มโรงพยาบาล หมู่ที่ 7 ตำบลขวัญเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
 - วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2547 สัมภาษณ์ประชาชนผู้ทำหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ที่หมู่บ้านท่าม่วง หมู่ที่ 1 ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
 - วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2547 สัมภาษณ์ประชาชนผู้ทำหน้าที่เป็น อสม. ที่หมู่บ้านหนองฟ้า ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.1.3 รวบรวมข้อมูลและประมวลผลเบื้องต้น เพื่อนำมาทำกรอบคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส ในระหว่างวันที่ 10 – 28 กุมภาพันธ์ 2547

5.2 ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดพื้นที่หมู่บ้านเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส การเตรียมการก่อนทำการสัมภาษณ์ การดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ดังต่อไปนี้

5.2.1 การกำหนดพื้นที่หมู่บ้านเพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส โดยวิธีทำการประมวลผลข้อมูลจากรายงานบัตรรายงานโรค และรายงานการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ในรอบ พ.ศ. 2546 เพื่อจัดกลุ่มและคัดกรองหมู่บ้านที่จะทำการเก็บข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในช่วงเดือน มีนาคม 2549 ได้แก่ หมู่บ้านเสี่ยงต่ำ คือ หมู่บ้านผักกาดหญ้า หมู่ที่ 2 ตำบลนาเลิง

อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง คือ หมู่บ้านโนนสนามหมู่ที่ 3 ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ และหมู่บ้านเสี่ยงสูง คือ หมู่บ้านน้ำจั้น หมู่ที่ 3 ตำบลบึงเกลือ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.2.2 การเตรียมการก่อนทำการสัมภาษณ์ การเตรียมการโดยขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยผู้รับผิดชอบหมู่บ้านที่จะทำการเก็บข้อมูล ให้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส ตามลักษณะที่ผู้วิจัยกำหนดในช่วงต้นเดือน เมษายน 2547

5.2.3 คำเนิการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มีรายละเอียดดังนี้

1) คัดเลือกผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม (moderator) ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาวิชาสุศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2) ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม (moderator) ได้แก่ นายวิทยา โคตรท่าน ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ 7 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

3) ผู้วิจัยและ ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม (moderator) ร่วมกันดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

(1) วางแผนการสัมภาษณ์ โดยการเตรียมหัวข้อที่จะทำการสัมภาษณ์ อุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ สถานที่ และขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ วิธีการรวบรวมและจัดกลุ่มข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเตรียมการเขียนรายงาน

(2) คัดเลือกสมาชิกเพื่อเข้าร่วมกลุ่ม โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยผู้รับผิดชอบหมู่บ้านที่สมาชิกกลุ่มอาศัยอยู่ และให้มีลักษณะตามที่ผู้วิจัยกำหนด ในระหว่างวันที่ 1- 5 เมษายน 2547

(3) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยผู้รับผิดชอบหมู่บ้านที่สมาชิกกลุ่มอาศัยอยู่ โดยจัดทำหนังสือเชิญสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มตามสถานที่และเวลาที่กำหนด

(4) ลงพื้นที่เป้าหมาย โดยผู้วิจัยเข้าพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายเพื่อชี้แจงถึงความสำคัญของการสัมภาษณ์กลุ่ม และทำการนัดหมายเกี่ยวกับการสัมภาษณ์กลุ่มให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบเป็นรายบุคคล เพื่อทำความคุ้นเคยและประเมินความร่วมมือในการเข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่ม ในระหว่างวันที่ 10 – 15 เมษายน 2547

(5) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มในหมู่บ้านเป้าหมาย ดังนี้

- หมู่บ้านเสี่ยงต่ำ ได้แก่ หมู่บ้านฝักกาดหญ้า หมู่ที่ 2 ตำบลนาเลิง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 20 เมษายน 2547

- หมู่บ้านเสี่ยงปานกลาง ได้แก่ หมู่บ้านโนนสนาม หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองไพร อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 21 เมษายน 2547

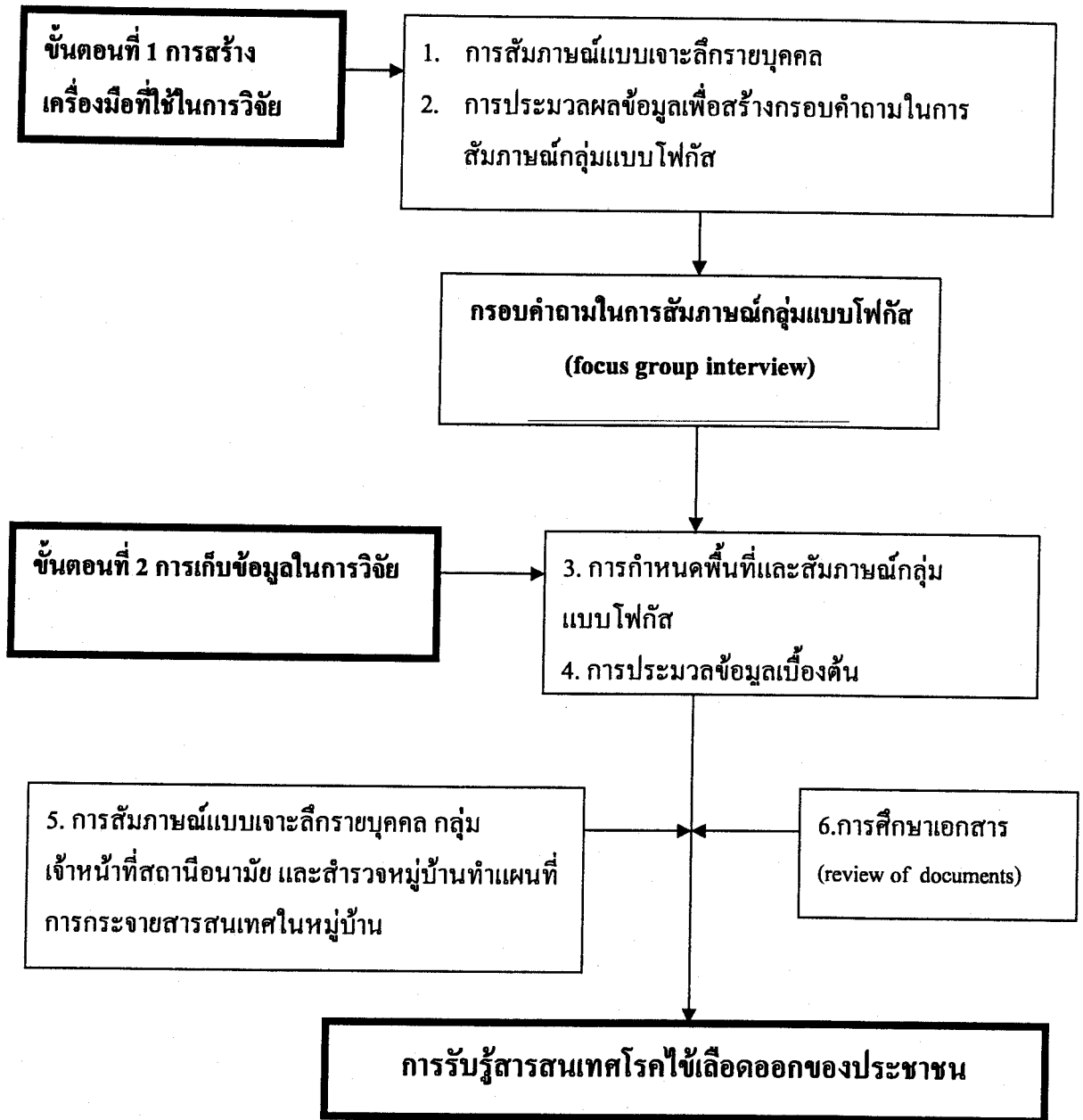
- หมู่บ้านเสี่ยงสูง ได้แก่ หมู่บ้านน้ำจั้น หมู่ที่ 3 ตำบลบึงเกลือ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 22 เมษายน 2547

วิธีการสัมภาษณ์ให้ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม (moderator) เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยเป็นผู้ช่วย โดยทำหน้าที่บันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์โดยการบันทึกในแบบบันทึก และบันทึกเทปเสียง บันทึกช่วยจำ โดยใช้เวลาสัมภาษณ์กลุ่มประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และร่วมกันรวบรวมข้อมูลที่ได้เพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ต่อการทำกลุ่ม 1 ครั้ง และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนรายงานการสัมภาษณ์

5.2.4 ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ในกลุ่ม จนท.สอ. ที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัยที่รับผิดชอบพื้นที่หมู่บ้านที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส โดยมีเป้าหมายแห่งละ 1 คน รวม จำนวน 3 คน พร้อมทั้งสำรวจหมู่บ้านเพื่อทำแผนที่การกระจายสารสนเทศในหมู่บ้าน และนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และเขียนรายงานการสัมภาษณ์ ดังนี้ สถานีอนามัยบ้านฝักกาดหญ้า หมู่ที่ 2 ตำบลนาเลิง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2547 สถานีอนามัยบ้านโนนสนาม หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองไพร อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2547 และสถานีอนามัยบ้านน้ำจั้น หมู่ที่ 3 ตำบลบึงเกลือ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2547

5.2.5 การศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารโครงการ 4 ประสานด้านภัยโรคไข้เลือดออก ซึ่งเป็นโครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่อำเภอสลภูมิได้จัดทำขึ้น และเริ่มดำเนินการในเดือน ตุลาคม 2546 เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์บทบาทของ จนท.สอ. และ อสม. ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

จากขั้นตอนการวิจัยเขียนเป็นผังความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการวิจัย วัดอุประสงค์ในการวิจัย และผลลัพธ์ที่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิความสัมพันธ์ระหว่าง ขั้นตอน และ ผลลัพธ์การวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

6.1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล ทำดังนี้

6.1.1 ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์ เทปเสียง และบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมในแบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์

6.1.2 แยกแยะลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบแยกแยะลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (โปรแกรม MS-Excel)

6.1.3 วิเคราะห์และจัดกลุ่มเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส (Focus Group Interview) ทำดังนี้

6.2.1 ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์ เทปเสียง แบบบันทึกช่วยจำของผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และผู้ช่วย และบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมในแบบบันทึกรายละเอียดการสัมภาษณ์

6.2.2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการสอบทานข้อมูลแบบสามมิติ (triangulation) ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล (data triangulation) ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มาตรวจสอบกับเอกสารและผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลในกลุ่ม จนท.สอ.

2) การตรวจสอบผู้วิจัย (investigator triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลในกลุ่มเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศและช่องทางการกระจายสารสนเทศในหมู่บ้าน มาใช้ในการสำรวจพื้นที่จริงในหมู่บ้าน

6.2.3 แยกแยะลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบแยกแยะลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (โปรแกรม MS-Excel)

6.2.4 วิเคราะห์และจัดกลุ่มเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์ และนำมาแยกแยะความถี่โดยใช้แบบแยกแยะ และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (โปรแกรม MS-Excel)

6.3 เขียนรายงานการวิจัยฉบับเต็ม โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิจัย และบทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

7.1 ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ใช้อธิบายข้อมูลที่เป็นลักษณะทางประชากรของกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส และแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

7.2 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบโฟกัส มาอธิบายการรับรู้สารสนเทศโรคไข้เลือดออก